

Sandnes kommune
Postboks 583
4305 Sandnes

Kontakt saksbehandler

Helene Medhus Skedsmo, 51568821

Uttalelse - høring - Sandnes - planstrategi 2024 - 2027 og planprogram kommuneplan 2027 - 2042

Vi viser til høring av planstrategi og planprogram for kommuneplan fra Sandnes kommune.

Sandnes kommune har utarbeidet planstrategi med utfordringsbilde samt planprogram for rullering av henholdsvis kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi og kommuneplanens arealdel i løpet av kommunestyreperioden. Det er pekt ut ulike tematiske planer som skal utarbeides/revideres. Kommunestyret har i tillegg vedtatt flere punkt de ønsker kommunedirektøren tar med i det videre planarbeidet.

Av nye nasjonale føringer vil vi særlig trekke fram følgende:

- nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027
- ny nasjonal jordvernstrategi og revidert regionalt jordvernmål
- forpliktelser i den nye Naturavtalen
- endring av klimamålene for 2030 i § 3 i klimaloven
- ny barnevernslov
- den sikkerhetspolitiske utviklingen i Europa innebærer større forventninger til helhetlig planlegging som også ivaretar totalberedskapen
- ny lov om kommunenes ansvar på det boligpolitiske feltet.

Planstrategi og planprogram

Sandnes kommune har valgt å slå sammen utarbeiding av kommunal planstrategi med del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, slik plan- og bygningsloven § 10-1 åpner for. I tillegg til kommunal planstrategi og planprogram for revisjon av kommuneplan, er også Kommunestyrets vedtakspunkt 3 bokstav A-M del av høringen.

Utfordringsbildet som ligger til grunn for arbeidet med ny planstrategi, vurdering av planbehov og revisjon av kommuneplanen er organisert under syv hoved-overskrifter:

- Sosial ulikhet
- Klimaomstilling
- By- og stedsutvikling
- Næring og grønt skifte

- Natur- og jordvern
- Endring i demografi
- Mobilitet

Av det oversendte materialet går det frem at Sandnes kommune ser for seg full revisjon av kommuneplanen sin, både samfunnsdel og arealdel. I dette arbeidet ligger også revisjon/oppdatering av arealstrategien. Kommunedirektøren anbefaler å ta utgangspunkt i gjeldende plan og revidere denne. I tillegg til dette er det lagt opp til at følgende nye planer skal utarbeides i kommunestyreperioden:

- Kommunedelplan Grønt (grønne områder og forbindelser, inkludert aktivitets- og lekeareal for alle aldre, grønnstruktur, grøntområder/overvannshåndtering)
- Kommunedelplan for Sandnes sentrum (revisjon mtp gjennomføringsstrategi og nødvendige oppdateringer)
- Klimaplan (klima- og miljøplan vedtatt i 2020, Kommunestyret har vedtatt å revidere denne, og samtidig skille klima fra miljø for å styrke klimainnsatsen)
- Plan for forebygging av omsorgssvikt og utvikling av adferdsvansker
- Kommunedelplan for kultur

Det går fram at arealstrategien skal inngå som del av samfunnsdelen. Det er positivt og i tråd med Kommunal- og distriktsdepartementets anbefalinger i [veileder til kommuneplanens arealdel](#) pkt. 1.2.3 og 1.2.4. Av kommunens tidslinje for fremdriftsplan for kommuneplanrevisjonen (kap. 4.5) ser det like fullt ut som kommunen ikke tenker å vedta samfunnsdelen med arealstrategi før vurdering av arealbehov og arealvindu for nye arealinnspill. Departementet legger i veilederen opp til at arealstrategien vedtas først, da denne skal være et viktig politisk verktøy som forplikter kommunen til å følge føringene ved behandling av enkeltinnspill til kommuneplanen.

Det virker som Sandnes kommune har sikret god intern medvirkning i organisasjonen i arbeidet med utfordringsbildet og planstrategien, samt mot eksempelvis barn- og unge gjennom Sandnes ungdommens kommunestyre (SUK) og Barn og unges kommunestyre (BUKS), jf. notat/vedlegg 2 og 3. Opplegg for videre medvirkning fremgår av pkt. 4.6 i planprogrammet.

Det er et oversiktlig og godt strukturert dokument som er sendt på høring.

Lovgrunnlag

Å vedta kommunal planstrategi er en lovpålagt oppgave med hjemmel i plan- og bygningslovens § 10-1. Det åpnes for at kommunal planstrategi kan samordnes med oppstart av arbeidet med kommuneplanen. Første ledd i revisjon av kommuneplanen er utarbeiding av planprogram og følger av pbl. §§ 11-12 og 11-13, jf. § 4-1. Av § 4-1, 3. ledd går det fram at dersom berørte regionale eller statlige myndigheter på bakgrunn av forslag til planprogram vurderer at planen kan komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn, så skal dette fremgå av uttalelsen til forslaget til planprogram.

Ellers viser vi til nye [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027](#) av 20.07.2023, hvor Regjeringen sine forventninger til kommunenes planlegging, klima, miljø og jordvern m.m. kommer frem. Regjeringen forventer at kommunene prioriterer arbeidet med planstrategier for å sikre at planene er oppdaterte og møter behovene som følger av endringer i samfunnsmessige, demografiske, politiske og naturgitte forhold.

Statsforvalterens vurdering

Kommunal planstrategi er først og fremst et strategisk dokument for kommunen som skal være førende for kommunens prioriteringer av planarbeidet i den kommende valgperioden. Utarbeiding av planstrategien skal ta utgangspunkt i kommunens behov basert på en lokal vurdering, men strategien skal også gi grunnlag for å ivareta nasjonale og regionale interesser i den kommunale planleggingen. Planprogrammet skal gi oversikt over det kommende arbeidet med kommuneplanrevisjonen, innhold, utredningsbehov, prosess og opplegg for medvirkning.

Med bakgrunn i våre sektorinteresser har vi følgende merknader til det oversendte:

Kommunestyrets vedtakspunkt 3 bokstav A-M

Flere av vedtakspunktene omhandler tema som naturlig vil være del av arbeidet med en arealstrategi, eksempelvis areal, lokalsentre, vekst i øvrige bydeler, kvalitetssikring av boligreserve mv. Likefult vil nasjonale og regionale føringer ligge til grunn og styre handlingsrommet.

For enkelte andre momenter, som parkeringsnorm, omdisponering av landbruksbygninger, forenkling av bestemmelser, lokalt selvstyre mv, vil vi minne om at Sandnes kommune hadde en omfattende revisjon av kommuneplanen med tilhørende omfattende meklingsprosess i 2023. Sandnes kommune må forholde seg til regionale og nasjonale føringer for arealbruk og transport, herunder byvekstavtalen og statlige planretningslinjer for areal og transportplanlegging og Regionalplan for Jæren og Søre-Ryfylke. For øvrig ligger det i plan- og bygningslovens system at man kan utvikle sin eiendom i tråd med det som følger av lovverket, kommuneplanen med tilhørende bestemmelser og eventuell reguleringsplan, ikke etter eget behov, fristilt fra dette.

Interkommunalt samarbeid

Interkommunalt samarbeid er i dag en viktig del av kommunens virksomhet. Interkommunalt samarbeid kan omfatte alt fra utførelse av tjenester, faglige nettverk for informasjonsutveksling og kompetanseheving, til politiske samarbeidsorgan for en region m.m. Det er lagt til rette i kommune-loven for samarbeid mellom kommuner både når det gjelder driftsoppgaver og myndighetsoppgaver. Kommunen kan gjennom arbeidet med planstrategien legge opp til en systematisk gjennomgang av om det er områder i kommunen der ytterligere samarbeid, eller nye samarbeidsformer, med andre kommuner, kan være nødvendig for å levere god kvalitet på lovpålagte tjenester, oppnå effektiviseringsgevinster og sikre et bærekraftig velferdssamfunn inn i fremtiden.

Forus er et eksempel der interkommunalt samarbeid må til for å løse utfordringene med overvann samtidig som det er stadig mer utbygging. I verste fall vil tiltak i en kommune lede til økt avrenning og ulempe i nabokommunen.

Folkehelse

Arbeidet med planstrategi skal bygge på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Folkehelselovens § 5 setter krav til kommunen om å ha nødvendig løpende oversikt over helsetilstanden i befolkningen og på faktorer som påvirker helsen. Hvert fjerde år skal kommunene utarbeide et samlet oversiktsdokument. Oversiktsdokumentet skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi, jf. folkehelseloven § 6 og forskrift om oversikt over folkehelsen § 5. Konsekvenser og årsaksforhold skal være vurdert i oversiktsdokumentet, og trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer skal ha et særskilt fokus.

Folkehelseutfordringene skal vektlegges i drøfting og vurdering av alle relevante planer for kommunen som samfunn og organisasjon, jf. plan og bygningslovens § 3-1 f. Dersom det vurderes at folkehelseutfordringene allerede er tilstrekkelig ivaretatt i eksisterende kommuneplaner som skal

videreføres, er det ikke nødvendig at det gjøres en drøfting av dette i planstrategien. Det skal i så fall samtidig gis en begrunnelse for denne vurderingen i planstrategien. Hvis oversiktsdokumentet viser at kommunen har folkehelseutfordringer på ett eller flere områder, men ikke har mål, tiltak og strategier for å løse dette i eksisterende planer, eller ser at nåværende planer ikke er gode nok, bør dette drøftes i arbeidet med planstrategien. På denne måten vil en også sikre en overordnet koordinering av den tverrfaglige/ -sektorielle innsatsen som må til for å følge opp identifiserte folkehelseutfordringer.

Det fremgår av saksframstillingen ved politisk behandling av planstrategi og planprogram at oppdatert oversiktsdokument for folkehelse er under arbeid og skal legges fram til høsten, sammen med endelig forslag til planstrategi. Statsforvalteren mener dette er uheldig med tanke på systematikken som beskrives i folkehelseloven.

Hesledirektoratets veileder «Systematisk folkehelsearbeid» gir god oversikt over kommunens ansvar for oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i kommunens befolkning [Systematisk folkehelsearbeid - Helseledirektoratet](#).

Statsforvalteren vil utover dette trekke frem lovendringer knyttet til barnevernsreformen og kommunens ansvar på det boligsosiale feltet. Vi ønsker også å sette fokus på rekrutterings- og kompetanseplanlegging i helse- og omsorgstjenestene.

Barnevernsreformen flytter mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet. Reformen skal bidra til å styrke det forebyggende arbeidet, tidlig- og tverrsektoriell innsats. Ny lov om barnevern § 5-1, pålegger kommunene å utarbeide planer for arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Planene skal vedtas av kommunestyret og kan anses som en av grunnstenene i kommunens arbeid med barnevernsreformen. Statsforvalteren merker seg at Sandnes kommune har utarbeidet og vedtatt [plan for forebygging av omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker](#). Dette er positivt, og vi oppfordrer kommunen til å fortsette å holde fokus på forebyggende arbeid rettet mot utsatte barn og unge.

Ny lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet § 5, pålegger kommunen å ha oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Med tilpassede boliger menes boliger med hjelpe- og verne-tiltak for dem som trenger det på grunn av alder, funksjonsnedsettelse, rus- og/eller psykiske lidelser eller andre årsaker. Oversikten skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi etter plan- og bygningsloven §10-1. En drøfting av kommunens boligsosiale arbeid bør inngå i strategien. Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplanen etter plan og bygningsloven kapittel 11, fastsette overordnede mål og strategier for det boligsosiale arbeidet. Målene og strategiene skal være egnet til å møte de utfordringene kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten nevnt i første punktum. Lovens § 10 er en overgangsbestemmelse som sier at kravene til planstrategi og kommuneplan etter § 5 skal være oppfylt senest fire år etter at loven trer i kraft. Vi ser at Sandnes kommune har ivaretatt det boligsosiale feltet i sin planstrategi. Kommunen viser til Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet og de føringer som ligger i denne. Dette synes vi er bra.

I kommunestyrets vedtakspunkt 3 C er det bedt om å identifisere ulike områder som er egnet for ulike typer boligsosiale formål. Det er positivt om det blir tema inn mot videre planarbeid. Utkastet til [Boligsosial handlingsplan 2024-2034](#) har blant annet i Strategi 2 identifisert behov for 40 kommunale boliger pr år i perioden 2024-2028 og 30 boliger pr år i perioden 2029-2034.

Rekrutterings og kompetanseplanlegging skal ivaretas godt i kommunenes samfunnsplanlegging. Statsforvalteren har i oppdrag å støtte og veilede kommunene i deres arbeid med strategisk kompetanseutvikling. For at kompetanseutviklingen skal være strategisk, må den støtte målene og oppgavene i virksomheten.

Kommunene anbefales å utarbeide skriftlige, politisk vedtatte planer for å sikre kapasitet, kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Demografiutfordringer og bærekraft bør ha tema i planene. Demografiutvikling og behov for endring i tjenestetilbud er godt beskrevet i planstrategi. Kommunen omtaler en egen omsorgsplan, men ingen egen for rekruttering eller strategi som sikrer at det er kompetanse i tråd med behov og tjeneste etterspørsel.

FN konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

FN konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) skal legges til grunn i alt arbeid i kommunen som berører personer med funksjonsnedsettelse. Dette betyr innen de fleste av kommunens tjenester og ansvarsområder. Å bygge opp kompetansen om CRPD, og om det praktiske arbeidet som må til for å oppfylle rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse, krever et eget fokus i kommunen. Å få CRPD med som et prioritert område i overordnede planer, vil sikre nødvendig forankring og bedre muligheter til å lykkes med arbeidet. Planstrategien bør derfor adressere hvor arbeidet med CRPD skal tas inn i kommunens planverk. Personer som møter ulike barrierer for deltakelse og inkludering i samfunnet på grunn av funksjonshindringer, utgjør en stor andel av kommunens innbyggere. Disse bør vært godt representert i medvirkningsprosessene.

Utdanning

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, trekkes det frem at det vil bli utfordrende å nå målet om mindre ulikhet. Utdanning er helt sentralt for å utjevne forskjeller, og da kreves barnehager og skoler med høy kvalitet.

Utdanning er viktig for å hindre utenforskap, og i forventningene til planstrategi nevnes bekymring for barn og unge som står utenfor skole, utdanning og arbeidsliv. Rogaland har over tid hatt det laveste frafallet fra videregående opplæring i landet, men det er viktig at kommunene stadig vurderer tiltak for å øke andelen som fullfører. I en tid hvor alle kommunene bosetter flyktninger, er det viktig at kommunene har gode planer for inkludering av de nyankomne, og et godt opplærings-tilbud, også for voksne.

I kommunens utfordringsbilde er sosial ulikhet særlig trukket frem, men ingen av utredningsoppdragene eller prioriteringene i rulleringen omhandler sosial ulikhet.

Dagens kommuneplan har tre hovedmål med 13 tilhørende strategier. Hovedmålene skal beholdes, og strategien skal evalueres. Mindre ulikhet er et av bærekraftmålene i gjeldende plan, men er ikke eksplisitt nevnt i strategiene. Basert på kommunens utfordringsbilde vil trolig ulikhet være mer sentralt i strategiene i ny plan.

En av de aller viktigste driverne for å redusere ulikhet er utdanning. I gjeldende plan er skole og barnehage nevnt, men ikke som en del av strategiene, og «Kvalitetsplan for et helhetlig utdanningsløp» er ikke blant planene som er nevnt som aktuelle. Statsforvalteren mener at den nye kommuneplanen bør ha et større fokus på barnehage og utdanning som verktøy for mindre ulikhet.

Blant relevante planer som er knyttet til ulikhet, skal «Plan for inkludering og integrering» og «Kvalitetsplan for et helhetlig utdanningsløp» revideres. Hovedmål fra disse bør inngå i strategiene i kommuneplanen. Kommunen skal også utarbeide en ny «Overordnet kompetanse/ rekrutteringsplan».

Sandnes mangler lærere med tilsetningskompetanse på barnetrinn, og har som resten av fylket barnehagelærermangel. Rekrutteringsstrategier for barnehage- og grunnskolelærere bør derfor være sentrale i denne, og inngå som en del av kommuneplanens strategier for å sikre kvalitet i opplæringssektoren.

De nasjonale forventningene trekker også frem viktigheten av å tidlig vurdere lokalisering og arealbehov for nye skoler og barnehager. Skole- og barnehagebruksplaner bør være oppdaterte på befolkningsframskrivninger og planer for boligbygging. Det bør avsettes areal til nye skoler og barnehager, som er i tråd med nasjonale myndigheters anbefalinger, når arealdelen skal utarbeides.

Økonomisk handlingsrom

Kommunen har i dag et stort økonomisk handlingsrom. Kommunen vil i planperioden arbeide for å forsterke og videreutvikle sammenhengen mellom kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette vil være et viktig arbeid for å opprettholde et godt økonomisk handlingsrom inn i fremtiden.

Arealbruk og arealstrategi

I nye nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging er det tydelig kommunisert at kommunene må vurdere arealbruken opp mot viktige hensyn som jordvern, naturvern, klimændringer og klimagassutslipp og forsvarets interesser, jf. bl.a. pkt. 45, 47, 53, 64, 66 og 69. I pkt. 47 står det at kommunene ved revidering av kommuneplanens arealdel skal vurdere om tidligere godkjent arealbruk skal endres av hensyn til klima, naturmangfold, kulturmiljø, jordvern, reindrift, klimatilpasning, samfunnsikkerhet og et hensiktsmessig utbyggingsmønster. Mulighetene for fortetting, gjenbruk og transformasjon av allerede utbygde areal bør tas i bruk, før jordbruksareal, viktige natur- og friluftstarealer og karbonrike areal som myr, skog og annen næringsrik jord blir omdisponert.

Arealstrategien skal oppdateres, og det er pekt på at denne skal vurdere alternative utviklingsretninger, se på utredning av lokalsentrene Forsand og Sviland, vurdere areal i tilknytning til eksisterende utbyggingsområder, anbefale langsiktig grense rundt Hommersåk og Figgjo og inneholde en utredning av sjøarealene, inkludert status og muligheter.

Når det gjelder alternative utviklingsretninger og vurdering av nye areal i tilknytning til eksisterende utbyggingsområder, viser vi til det ovennevnte, nemlig at mulighetene for fortetting og god utnyttelse av allerede utbygde og avsatte områder bør tas i bruk før nye områder legges inn. Her vil et arealregnskap og gjennomgang av planreserven være viktig. Eksempelvis er det igangsatt et stort planarbeid på Stokkeland som kan legge til rette for boliger for oppimot 4000 innbyggere over tid.

Det går frem av Utfordringsbildet i kapittel 2 at det er mye ledig areal til kontorplasser i sentrum, og at flere av næringsområdene i kommunen er dårlig utnyttet og har potensial for fortetting. Det er også pekt på at det er viktig å redusere bilbruken i Sandnes i årene fremover, og at Sandnes gjennom byveksttalen har forpliktet seg til å følge opp nullvekstmålet.

Ved forrige kommuneplanrevisjon kom det frem at det var tilstrekkelig med boligareal og følgelig ble det lagt inn lite nye boligareal, og enkelte av de som ble foreslått lagt inn ble møtt med innsigelse fra regionale og statlige myndigheter. Vi viser også til de avklaringer som ble gjort i gjeldende kommuneplan når det gjelder bestemmelser om parkering.

Planstrategien og det videre plan- og utredningsarbeidet bør gjennomgå arealbruk og arealpolitikk i kommunen, og sørge for at disse sammenfaller med viktige klima- og miljøhensyn og hensynet til

samordnet areal- og transportplanlegging og nullvekstmålet. Se ellers våre øvrige innspill til enkelte tema nedenfor (sjøareal, LNF-formål, mobilitet/byvekst/parkering).

Når det gjelder vedtakspunkt 3 l) om massedeponi/-fylling, er vi enig i at kommuneplanrevisjonen er riktig fora for å vurdere dette temaet. Samtidig er det ikke et hovedmål å finne egnede områder for massedeponi eller massefylling, men eventuelt område for massesortering og gjenbruk av masser, jf. regionalplan for massehåndtering på Jæren. Dette var tema ved forrige kommuneplanprosess også. Vi vil oppfordre kommunen til å se til arbeidet som er gjort i forbindelse med regionalplan for massehåndtering, med tanke på intensjonen med regionale mottaksanlegg som kan tjene flere aktører. Det må etterstrebtes å utrede areal som har god lokalisering og minst mulig konflikt med hensyn til nærhet til vassdrag, jordbruksareal, viktige natur-, miljø-, kultur- og friluftverdier mv.

Vi viser til veileder for [Planlegging for spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse i landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder](#) fra mai 2020. Flere kommuner i Rogaland har ved revisjon av kommuneplanen sin allerede hatt en gjennomgang og endring av måten å framstille eksisterende spredte tiltak (boliger og fritidsboliger) i LNF-områdene, i tråd med veilederen. Sandnes kommune gjorde et godt stykke arbeid ved forrige kommuneplanrevisjon, særlig knyttet til fritidsboliger, men som det fremgår av kap. 4.3.4, gjenstår det et stykke arbeid her. Vi legger til grunn at det i kommende kommuneplanrevisjon blir jobbet videre med dette, jf. også presisering fra Kommunal- og distrikts-departementet i et brev til Statsforvalteren om tematikken som er omtalt i [denne](#) saken på vår nettside.

Landbruk

Vi viser til at Stortinget den 16.06.2023 vedtok ny, [nasjonal jordvernstrategi](#), hvor det nasjonale målet for omdisponering av landbruksjord er redusert til maksimalt 2000 dekar dyrka jord i året. Det innebærer at alle kommuner må ha fokus på å unngå omdisponering, vurdere tilbakeføring av areal som ligger i kommuneplanen og som over tid ikke har vært regulert eller ikke tilfredsstillende viktige mål innenfor ATP, effektiv utnyttning, hensyn til jordvern og natur mv («planvask»). Dette er også presisert i [brev fra Landbruks- og matministeren og Kommunal- og distriktsministeren](#) til alle kommunestyrepolitikere datert 29.04.2024. Vi legger til grunn at kommunen i videre plan- og utredningsarbeid reviderer arealstrategien slik det er skissert, og at det her inngår et arealregnskap. Det finnes mye veiledningsmaterieell m.m. på Kommunal- og distriktsdepartementet sine nettidere, blant annet temaside om Regional- og distriktspolitikk og Planlegging etter plan- og bygningsloven. Vi viser ellers til Rogaland fylkeskommunes veileder «[Arealplanlegging på jærsøk](#)», veileder til RPJSR om arealstrategi og jordvernsmål, samt til [fylkeskommunens digitale tjeneste for arealregnskap](#) som gode verktøy. I vedtakspunkt 3 bokstav B fra kommunestyret står det at for «å unngå tap av landbruksjord i arealregnskapet bør omdisponert landbruksjord erstattes med nydyrking eller gjenbruk». Punktet om nydyrking for å bøte på omdisponering er adressert som en dårlig løsning i brevet fra ministrene datert 29.02.24. Nydyrking vil sjelden innebære den kvaliteten som eksisterende dyrka jord har, og det vil ofte komme i betydelig konflikt med viktige natur- og miljøverdier. At matjord skal gjenbrukes, følger av regionale føringer og planer allerede, samt kommuneplanens retningslinje 8.1.

Det er ikke nødvendig å lage en egen temaplan for landbruk, men jordbruket og skogbruket sin rolle i Sandnes kan gjerne være tema i kommuneplanarbeid. Landbruket er den mest arealkrevende næringen i kommunen. Når det gjelder utviklingstrekk og utfordringer innenfor landbrukssektoren i Sandnes er kommunen kjent med flere av disse, og vi viser for eksempel til funn i spørreundersøkelsen «[Framtidsutsikter for landbruket i Rogaland](#)» og annen statistikk som kunnskapsgrunnlag for å gripe fatt i tematikken. NIBIO skal lage en ny, oppdatert [verdiskapningsrapport for jordbruket](#) i Rogaland som vil være klar til høsten, som kommunen kan dra nytte av.

Strandsone og sjøareal

Avklaring av arealbruk i strandsonen skal skje gjennom planlegging, og først og fremst gjennom kommuneplanens samfunns- og arealdel, jf. [Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen](#) (SPR-strandsone). Strandsonen er en begrenset ressurs av nasjonal og regional betydning. Jf. pbl. § 1-8 skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, landskap, friluftsliv og andre allmenne interesser i 100-metersbeltet langs sjø og vassdrag.

Kommunen adresserer selv at det er økende interesse for sjøområdene både til friluftsliv og næringsformål, og at det er et nasjonalt ønske om økt produksjon av sjømat i Norge. Høgsfjorden er overbelastet i et miljøperspektiv, vannforekomsten har moderat økologisk tilstand og det er betydelig lakseluspress. Nye lokaliteter, eller utvidelse av eksisterende anlegg for laks, er derfor ikke aktuelt slik situasjonen er nå, ut fra de hensyn vi skal ivareta. Om det er aktuelt å vurdere anlegg for oppdrett i Høgsfjorden, må det vurderes andre arter enn laks. Det er positivt at kommunen ønsker å styrke kunnskapsgrunnlaget og se arealbruk i sjø på et overordnet nivå gjennom kommuneplanprosessen, og gjøre avveininger mellom ulike interesser.

Mobilitet/byvekst/parkering

Som nevnt over, inneholder Utfordringsbildet i kapittel 2 en god del om mobilitet. Det er pekt på at det er viktig å redusere bilbruken i Sandnes i årene fremover, og at Sandnes gjennom byvekstavtalen har forpliktet seg til å følge opp nullvekstmålet. Det er vist til ulik statistikk og fremhevet at det er et stort potensial for å endre reiseadferden i Sandnes, spesielt på korte turer. Det er trukket frem at elsykkeleierskap bidrar positivt til nullvekstmålet, mens elbileierskap bidrar negativt. Videre er det vist til at sykkelandelen i Sandnes har holdt seg relativt lav de siste årene.

Det er positivt at kommunen ønsker å utarbeide en overordnet mobilitetsstrategi. I kapittel 4.3.3 blir det pekt på at en *«tydeligere strategi vil i tillegg styrke Sandnes kommune sin posisjon inn mot bymiljøpakken og fremtidig reforhandling av byvekstavtalen»*. Kommunen bør se mobilitetsstrategien opp imot arealstrategien. Videre kan kommunen se på sitt eget handlingsrom, både når det gjelder etablering av gang- og sykkelveger, gode sykkelparkeringsfasiliteter i og rundt kollektivknutepunkt, arbeidsplasser og handels- og servicefunksjoner. Noen kommuner har også egne tilskuddsordninger for elsykkel, som kan fungere som gode stimuli for folk til å erstatte bilen, eller bil nr. 2, med el-sykkel.

Vi vil også varsle, jf. pbl. § 4-1, 3. ledd, at vedtakspunkt 3 bokstav J) om en *«parkeringsnorm som bedre ivaretar tilstrekkelig parkeringsplass for bolig og næringsområder»* kan være i strid med nasjonale og regionale hensyn, hvis en med dette mener at de gjeldende føringene ikke gir tilstrekkelig parkeringsplass. Vi viser til at parkeringsbestemmelsene var del av meklingen ved forrige kommuneplanrevisjon i 2023. I tillegg kom det [avgjørelse fra Kommunal- og distrikts-departementet angående parkering på Forus den 07.06.2024](#). Vi legger til grunn at Sandnes kommune innretter seg etter de regionale føringene for parkering, og ikke går videre med pkt. 3 J).

Klima og natur

Kommunenens arealplanlegging er avgjørende for at Norge skal kunne redusere utslippene i arealbrukssektoren fram mot 2030, og for ivaretagelse av natur. [Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning](#) (SPR-klima) sier at kommunen i sin planstrategi skal *«omtale behovet for oppdatering av eksisterende eller utarbeiding av nye planer, i lys av forventede klimaendringer og tidligere uønskede naturhendelser. I planstrategien skal det gjøres en vurdering av om hensynet til et endret klima innebærer et behov for oppheving eller revisjon av gjeldende planer.»* Retningslinjen må sees i sammenheng med [klimaloven](#), og særlig lovens § 3, klimamål for 2030, som ble oppdatert høsten 2022 til å være *« redusere klimagassutslippene med minst 55 % innen 2030 »* sammenliknet med 1990. Formålet med SPR-klima er å sikre at kommunene prioriterer arbeid med å redusere

klimagassutslipp, legge om til miljøvennlig energi, og ivareta klimatilpasning i planlegging. Dette skal gjøres gjennom «*bruk av et bredt spekter av kommunens roller og virkemiddel*». Statsforvalteren mener derfor at utslippsreduksjon, energiomlegging og klimatilpasning som viktige og sektorovergrepene satsingsområder bør være et tema i kommunens overordnede planverk.

Kommunen har et ansvar for å begrense sine klimagassutslipp, både som organisasjon og som kommune. Når denne planstrategien skal erstattes, vil det være kort tid til målsetningen om minst 55 % utslippskutt sammenliknet med 1990 skal være nådd. Det er derfor klare forventninger om at planperioden vi nå går inn i brukes til å legge kortsiktige og langsiktige planer for permanente klimagassutslippsreduksjoner, og at kommunens planverk oppdateres i henhold til klimalovens målsetninger, statlige planretningslinjer og nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027.

SPR-klima sier at «*Planer som behandler klima- og energispørsmål skal vurderes revidert minst hvert fjerde år, jf. bestemmelsene om revisjon av kommunale og regionale planstrategier*». Vi anbefaler derfor at alle kommuner i Rogaland utarbeider en oppdatert kommunedelplan for klima, med målsetninger som minimum tilfredsstillende den nasjonale målsetningen. Alle kommuner i Rogaland bør også utarbeide handlingsplaner med konkrete tiltak som skal iverksettes for å nå disse målsetningene, Disse handlingsplanene bør samordnes eller integreres i økonomiplanen. Sandnes kommune skal ifølge planstrategien revidere klima- og miljøplanen sin, men skille klimadelen ut i en egen plan for å styrke klimainnsatsen. I tillegg går det frem at kapittel om klima i kommuneplanens samfunnsdel skal revideres, med hovedvekt på klimaomstilling. Vi tar forbehold om å komme med ytterligere merknader både når samfunnsdelen og klimaplanen skal på høring. Vi viser også til Miljødirektoratets rapport [Klimatiltak i Norge, Kunnskapsgrunnlag 2024](#) for en rekke tiltak.

I Norge har vi et mål om at ingen arter eller naturtyper skal forsvinne, og at vi skal verne en representativ del av den norske naturen for framtidige generasjoner. Dette har også blitt mer aktuelt etter at Norge, sammen med 195 andre land, skrev under på Naturavtalen i Montreal i 2022, hvor et av målene er å verne 30 % av all natur på land og i vann innen 2030. FN har videre erklært 2021-2030 som tiåret for restaurering av natur. Restaurering av økosystem har som mål å forhindre, stoppe og reversere svekkingen av økosystem på alle kontinenter og i alle hav. Den nye naturavtalen påpeker hvor viktig det nå er å restaurere mer natur, og har satt som mål å restaurere 30 % av de forringede økosystemene innen 2030. Naturavtalens målsetninger legger også føringer for kommunene i Rogaland, og vi anbefaler at kommunene legger opp til at naturavtalens målsetninger om vern og restaurering kan oppnås i hver kommune, eller at det samarbeides på tvers av kommunegrensene for en helhetlig måloppnåelse.

Et oppdatert kunnskapsgrunnlag for naturen er et viktig grunnlag for planleggingen, og planprosessene kan bidra til å identifisere viktig naturmangfold, økologiske sammenhenger og viktige funksjonsområder på land og i sjø. Et systematisk arbeid med naturmangfold i planleggingen vil bidra til langsiktig ivaretagelse av verdifulle naturområder, og kan avdekke behovet for mer kunnskap. Sandnes har betydelige arealer i Forsand-delen som har viktige naturverdier, herunder verneområder, område for villrein mv. Vi viser blant annet til arbeidet med Regionalplan for Preikestolen og Lysefjordområdet. Kommunen viser til at det er søkt om midler fra Miljødirektoratet til kartlegging av områder øst og nord for Sandnes sentrum, og at kartleggingen vil bli benyttet som kunnskapsgrunnlag for kommuneplanrevisjon. Vi minner om at Miljødirektoratet har utarbeidet en egen [veileder](#) for utarbeidelse av kommunedelplan for naturmangfold. Kommunene kan søke om midler til utarbeidelse av kommunedelplan gjennom Miljødirektoratets årlige støtteordning. Vi informerer med brev til kommunene og via våre nettsider når det åpnes for nye søknader til ordningen.

Kommunen har pekt ut at det skal utarbeides en Kommunedelplan grønt, som skal sikre god forvaltning av grønnstrukturen. Her vil vi vise til Regional blågrønn struktur i RPSJR, som kommunen selv viser til med hensyn på hvilken viktig rolle Sandnes kommune har i regionen som «leverandør» av friluftsområder og naturverdier. NIBIO har også nylig lansert [et nytt, nasjonalt Geovekst-datasett for grønnstruktur](#) som viser områder med vegetasjon innenfor bebygde områder, inkludert hytteområder. Begge disse verktøyene kan være gode utgangspunkt for arbeidet til kommunen.

Samfunnssikkerhet

Klimaendringene og den sikkerhetspolitiske utviklingen med et økt spenningsnivå og krig i Europa, gjør det nødvendig å ta hensyn til forebyggende samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven på nye måter. Sandnes kommune har mange områder og kritiske infrastruktur som er sentrale i forhold til kommunens og regionens robusthet og motstandsevne. Statsforvalteren savner en nærmere omtale av hvordan dette blir hensyntatt i planstrategien.

Jf. [Forskrift om kommunal beredskapslikt](#) § 2 skal kommunene lage en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (H-ROS). På bakgrunn av denne analysen skal kommunen utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av arbeidet. Analysen skal ligge til grunn for arbeidet med planer og prosesser etter plan- og bygningsloven, jf. forskriftens § 3. Vi er kjent med at Sandnes kommune er i gang med å revidere sin helhetlige ROS. Vi vil derfor minne om viktigheten av at analysen blir fulgt opp i kommuneplan, relevante reguleringsplaner, beredskapsplan og planer som omhandler klimatilpassing. Analysen bør oppdateres hvert 4. år; i forbindelse med utarbeidelsen av planstrategi og ny kommunestyreperiode. H-ROS bør også baseres på FylkesROS.

Nye statlige føringer legger større vekt å ta hensyn til klimaendringer og naturfare innen samfunnssikkerhet og beredskap. Det samme gjelder viktigheten av å ta vare på sammenhengende naturområder og landbruksområder i et beredskapsperspektiv. Regjeringen forventer at kommunene bidrar til en robust kraftforsyning, trygg drikkevannsforsyning og avløp.

Slik samfunnet utvikler seg er det også viktig å minimere konfliktpotensialet mellom kritisk infrastruktur og nye næringsområder, og anlegg som kan påvirke risikobildet for områder. Det er også viktig å se på hvordan risikobildet blir endret som følge av det grønne skiftet; som økende kraftproduksjon og bruk av alternative energikilder, ny teknologi og hva endrede/nye sårbarheter kan føre til.

Hensyn til Forsvaret har tradisjonelt ikke vært forventet i plansammenhenger, men dagens sikkerhetspolitiske situasjon gjør at det må legges mer vekt på vurderinger i forhold til totalforsvaret også i plansammenheng. Dette gjelder både Forsvarets egne areal, hva de trenger av nye areal i fremtiden og kritiske infrastruktur de er avhengig av for å kunne forsvare landet. Totalberedskap og samfunnssikkerhet er et nasjonalt satsingsområde, og vi mener derfor det er behov for å innlemme samfunnssikkerhet på en tydeligere og mer forpliktende måte i planstrategien og planprogrammet, og i planarbeidet fremover.

Klimarisiko

Det er positivt at klimarisiko kommer som eget punkt i planstrategien. Vi vil her også påpeke Klimarisikoutvalgets beskrivelse av søksmålrisiko, som kan være en risiko som vil være relevant for flere kommuner etter hvert som klimaendringene fører til skade på eiendom som ikke er godt nok klimatilpasset. Klimarisiko kan gjerne ses på i sammenheng med naturrisiko som er greid ut om i NOU 2024:2. Dette begrepet henger sammen med klimarisiko, og er inspirert av utviklingen av dette. Det skal vise risikoen forbundet med tap og forringelse av natur, for både enkeltaktører og for

samfunnet. Vi mener en må se dette i sammenheng, og se helhetlig på de ulike risikoene forbundet med endringene i arealbruk og tap av natur.

Vi stiller oss ellers positive til at kommunen ønsker å gjennomføre en helhetlig flomutredning av Storånåvassdraget, jf. pkt. 4.3.7.

NVE har laget aktsomhetskart for snøskred, som bør ligge til grunn for oppdaterte hensynssoner i kommuneplanens arealdel. Skredområdene er blitt nokså endret ifra sist, og kan innebære behov for å endre og oppdatere planer når det gjelder snøskredfare. Disse kartene inneholder også vurdering av skogen sin effekt på skredbane, og gjør at kommunen bør vurdere å legge begrensninger på hogst av skog med viktig skredhindrende effekt. [Mer om dette på NVE sine nettsider.](#)

Vi vil også minne om nylig reviderte [FylkesROS 2023-2026](#), der en finner mye informasjon om risiko og sårbarhet innenfor ulike tema i fylket.

Vi tar ellers forbehold om mer konkrete tilbakemeldinger når henholdsvis kommuneplanens samfunnsdel og arealdel kommer på høring. Vi legger også til grunn at det i arbeid med kommuneplanens arealdel blir gjennomført konsekvensutredninger og gode vurderinger av både egne og eksterne arealinnspill, med tilhørende ROS-analyse.

Med hilsen

Bent Høie (e.f.)
statsforvalter

Marit Sundsvik Bendixen
fylkesmiljøvernsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Rogaland fylkeskommune	Postboks 130	4001	Stavanger
Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091 Majorstuen	0301	Oslo
Fiskeridirektoratet	Postboks 185 sentrum	5804	Bergen
STATENS VEGVESEN	Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER
KYSTVERKET	Postboks 1502	6025	ÅLESUND